

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București

www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro

Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

Domnului Romi Mihăescu, Președinte

Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități

AVOCATUL POPORULUI
REGISTRATURĂ GENERALĂ
IEȘIRE Nr. 9247 / 20. MAR. 2024

RECOMANDAREA

Nr. 64 din 20. MAR. 2024

privind dreptul persoanelor cu handicap cauzat de malformații/afecțiuni congenitale de a beneficia de reducerea vârstei de pensionare, potrivit Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice

Avocatului Poporului i-a fost sesizat de către petenți faptul că persoanelor cu handicap cauzat de malformații/afecțiuni congenitale le este afectat dreptul de a beneficia de reducerea vârstei de pensionare, potrivit art. 58 din *Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice*, din cauză că data dobândirii handicapului este considerată data eliberării primului certificat de handicap (data primei încadrări în grad de handicap).

Pornind de la aspectele reclamate instituției Avocatul Poporului și întrucât au existat mai multe petiții pe această temă, instituția a inițiat demersuri în vederea clarificării și soluționării acestei problematice, cu concursul actorilor instituționali responsabili. Cele mai recente demersuri au constat în emiterea **Recomandării nr. 116/2023¹ a Avocatului Poporului**, respectiv efectuarea unei **anchete la sediul ANPDPD, în 26 februarie 2024, în vederea discutării problematiceii cu reprezentanții instituției**, plecând de la cazurile punctuale ale unor petenți.

Prin **Recomandarea nr. 116 din 4 august 2023**, Avocatul Poporului se adresase Președintelui Comisiei Superioare de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap în legătură cu interpretarea sintagmei „**în condiții de handicap**” din **art. 58 din Legea nr. 263/2010**, cu

¹ Recomandarea este publicată pe site-ul instituției : https://avp.ro/wp-content/uploads/2023/08/Recomandarea_116.pdf

modificările și completările ulterioare, realizată prin Instrucțiunea Metodologică nr. 2/16.12.2021 a Comisiei Superioare de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap.

Situația în care se găsesc persoanele încadrate în grad de handicap cauzat de afecțiuni congenitale, în momentul deschiderii drepturilor de pensie în condițiile art. 58, a fost discutată cu reprezentanții ANPDPD, în cadrul instituțional deschis de ancheta efectuată la data de 26 februarie 2024, sub toate aspectele -cu argumente legislative, jurisprudențiale și practice- fiind căutate soluții pentru corectarea situației ce afectează persoanele cu dizabilități care doresc să iasă la pensie.

Din discuțiile purtate cu ANPDPD, inclusiv cu referire la Recomandarea nr. 116 din 4 august 2023, a reieșit că **prevederile conținute de art. 58 din legea pensiilor nu sunt optim formulate și ridică probleme la punerea în aplicare** și că cea mai bună măsură de remediere a problematicii dezbătute ar fi una legislativă. Am fost informați, de asemenea, cu privire la unele modificări care ar fi necesare astfel încât actul în baza căruia se poate deschide dreptul la pensie în condițiile art. 58 și 59 din Legea nr. 263/2010 să reflecte clar situația persoanei cu dizabilități din punct de vedere al tuturor încadrărilor în grad de handicap primite în decursul timpului.

În acest sens, a fost elaborat de către ANPDPD, proiectul de **Ordin privind aprobarea modelului de adeverință în vederea certificării perioadelor de încadrare în grad de handicap, necesare aplicării prevederilor art. 58 și 59 din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare**, proiectul fiind publicat și pe site-ul ANPDPD- Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități, în temeiul art. 7 din Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările ulterioare.

Analizând acest proiect de elaborare a **Ordinului comun al președinților ANPDPD și CNNPP** privind aprobarea modelului de adeverință în vederea certificării perioadelor de încadrare în grad de handicap, necesare aplicării prevederilor art. 58 și 59 din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, am constatat că **nu răspunde problematicii sesizate de noi și nici nu ține cont de Recomandarea Avocatului Poporului nr. 116/2023, deși ANPDPD sublinia că a efectuat demersuri „ca urmare a Recomandării”².**

² Adresa 6806/ANPDPD/28.02.2024, înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 7297/4 martie 2024.

Modificarea descrisă în Proiectul de Ordin, îmbunătățește cel mult modul de calcul al stagiului de cotizare efectiv realizat în condiții de handicap, în cazul persoanelor care au avut încadrări în handicap diferite de-a lungul timpului³.

În consonanță cu incidența legislativă a două domenii⁴, un astfel de Ordin comun va fi benefic atâta vreme cât se va avea în vedere ca remediile propuse să nu omită tocmai interesul persoanei cu handicap, astfel cum reiese el din voința legiuitorului, din Decizia nr. 632/2018 a Curții Constituționale Române și, nu în ultimul rând, din Recomandarea Avocatului Poporului nr. 116/4 august 2023.

În ceea ce privește Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, modul cum sunt formulate în prezent articolul 58⁵ și articolul 59 din această lege creează o inechitate persoanelor al căror handicap a fost certificat pe baza unei malformații/afecțiuni congenitale.

Totodată, se eludează voința legiuitorului, astfel cum a fost decelată din textul normativ al articolului în discuție, de către Curtea Constituțională Română care a statuat prin Decizia nr. 632/2018 a Curții Constituționale Române referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 58 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, că: *“ceea ce a determinat legiuitorul să permită unei persoane cu handicap să beneficieze de reducerea vârstei standard de pensionare este faptul obiectiv, indubitabil, că această persoană depune un efort mai mare decât o persoană fără handicap, pentru efectuarea aceluiași tip de muncă”(...* „Așa fiind, o persoană cu handicap, al cărei efort suplimentar în muncă se traduce printr-o uzură fizică și psihică mai accentuată, are dreptul de a-i fi redusă vârsta standard de pensionare, beneficiind de dreptul la pensie în condiții mai favorabile, soluția legiuitorului fiind totalmente justă și rezonabilă”.

Considerăm că, în forma propusă de ANPPD, proiectul de Ordin comun nu ține cont de condițiile particulare ale persoanei cu handicap generat de afecțiune congenitală,

³ În lipsa unor modificări ale legii pensiilor, cu care să se coroboreze, considerăm că o astfel de modificare nu aduce nicio îmbunătățire privind condițiile în care pot beneficia de reducerea vârstei de pensionare persoanele încadrate în grad de handicap cauzat de afecțiuni congenitale.

⁴ Legea 448/2006 privind protecția și promovarea persoanelor cu handicap și, respectiv, Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar al pensiilor publice.

⁵ Art. 58 - Persoanele care au realizat un stagiu de cotizare în condiții de handicap beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare și a stagiilor complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 5, după cum urmează: a) cu 15 ani, în situația asiguraților cu handicap grav, dacă au realizat, în condiții de handicap grav, cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare; b) cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap accentuat, dacă au realizat, în condiții de handicap accentuat, cel puțin două treimi din stagiul complet de cotizare; c) cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap mediu, dacă au realizat, în condiții de handicap mediu, stagiul complet de cotizare.

Art. 59- Nevăzătorii beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare.

deși, în lumina interpretării date de Curtea Constituțională Română, **se poate aprecia, în mod rezonabil, că o persoană cu malformație/afecțiune congenitală generatoare de handicap a efectuat tot stagiul de cotizare „în condiții de handicap”.**

Art. 58 și 59 conțin noțiunea de „handicap” și sintagma „în condiții de handicap” tinde să fie interpretată, în economia textului legal, **ca raportând acordarea beneficiului reducerii vârstei de pensionare la existența unui certificat de încadrare în grad de handicap, toate cele 3 ipoteze legale de la punctele a), b) și c) făcând referire la un anumit grad de handicap** (handicap grav; handicap accentuat; handicap mediu). Apreciem însă că o corectă aplicare a legii nu se poate baza exclusiv pe interpretarea literală a textului de lege, ci trebuie să fie în consonanță cu rațiunea avută în vedere de legiuitor atunci când a reglementat prin **art. 58 și 59** instituirea unui beneficiu pentru acele persoane care au realizat stagiul de cotizare „în condiții de handicap”. Tot astfel, atunci când aplicarea unui text de lege devine contrară *ratio legis* împiedicând o mare parte dintre persoanele avute în vedere de legiuitor să obțină beneficiul instituit în favoarea lor, se impune modificarea acelor prevederi legale.

Cu privire la această problematică, **în jurisprudența instanțelor de judecată** s-a arătat că „*modalitatea de completare a certificatului de încadrare în grad de handicap prin raportare la data emiterii primului certificat de handicap ar reprezenta o îngrădire nerezonabilă și nejustificată a drepturilor de care trebuie să beneficieze orice persoană care a prestat activitate pe fondul existenței unui handicap.*”⁶

Noua lege a pensiilor, Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, care va intra în vigoare la 1 septembrie 2024, **a preluat articolele 58 și 59** (devenite art. 52 și 53⁷), într-o formulare și mai explicită cu privire la faptul că actul care dovedește gradul de handicap

⁶ Decizie nr. 246/2023 din 19 aprilie 2023, pronunțată de Curtea de Apel Brașov: anulare act administrativ (Contencios administrativ și fiscal), <https://www.rejust.ro/juris/59e2e6d56>

⁷ **Art. 52 (1)** Persoanele care au realizat un stagiul de cotizare contributiv, în condiții de handicap, beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 5, în funcție de gradul de handicap, dovedit cu certificat de încadrare în grad și tip de handicap cu valabilitate permanentă, în condițiile Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, după cum urmează: a) cu 15 ani, în situația asiguraților cu handicap grav, dacă au realizat, în condiții de handicap, un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare; b) cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap accentuat, dacă au realizat, în condiții de handicap, un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin două treimi din stagiul complet de cotizare; c) cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap mediu, dacă au realizat, în condiții de handicap, stagiul complet de cotizare. (2) La calculul stagiului de cotizare contributiv prevăzut la alin. (1) nu se iau în considerare perioadele de asigurare voluntară în baza unui contract de asigurare.

Art. 53 Persoanele cu deficiență vizuală gravă beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat în aceste condiții un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare.

este certificatul de încadrare în grad și tip de handicap, **menținând neajunsul semnalat de competenții persoane cu handicap generat de afecțiune congenitală** .

În opinia noastră, este nevoie de o **inițiativă legislativă prin care să se completeze/modifice articolele 58 și 59 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice (precum și art. 52 și 53 din Legea nr. 360/2023) astfel încât să fie reglementată și această ipoteză normativă.**

Cu titlul de exemplu, apreciem că o posibilă soluție ar fi modificarea/completarea textului legal astfel încât să fie **reglementată ca o ipoteză distinctă situația persoanelor cu handicap dobândit ca urmare a unei afecțiuni congenitale**. Astfel, în cazul în care prima încadrare în grad de handicap (indiferent că vorbim de grad de handicap grav, accentuat sau mediu) **a avut la bază documente medicale care atestă o malformație/boală congenitală, să se considere că persoana a efectuat „în condiții de handicap” întreg stagiul de cotizare și, prin urmare că este îndeplinită condiția descrisă în ipoteza legală a normei care se referă la gradul corespunzător de handicap obținut de persoană în urma evaluării.**

Desigur, soluția optimă trebuie să vină **de la inițiatorii de lege**, după o analiză atentă și în urma discutării tuturor aspectelor subliniate, inclusiv a celor rezultate din practica de până acum a caselor de pensii și a comisiilor de evaluare.

În considerarea celor de mai sus și având în vedere:

- **art. 50** din Constituția României privind **protecția persoanei cu handicap**;
- prevederile **art. 4 alin (1) lit. a) și c)** din *Hotărârea nr. 234 din 16 februarie 2022 privind atribuțiile, organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități*, potrivit căreia „(1) *Autoritatea îndeplinește în domeniile proprii de competență următoarele funcții: a) de autoritate - prin care exercită urmărirea modului în care sunt respectate și promovate, de către persoanele fizice sau juridice, de drept public ori privat, drepturile persoanelor cu dizabilități, în conformitate cu legislația în vigoare; c) de reglementare - prin care inițiază proiecte de acte normative, inclusiv strategiile, în domeniul propriu de activitate, pe care le supune aprobării ministrului muncii și solidarității sociale;*

în temeiul prevederilor **art. 59** din Constituția României și ale **art. 24 alin. (1) și (2)** din *Legea nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea Avocatului Poporului*, republicată și în vederea realizării scopului constituțional și legal al Avocatului Poporului, privind apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice, în raporturile acestora cu autoritățile publice, emit prezenta

RECOMANDARE

1. Președintele ANPDPD va dispune, potrivit atribuțiilor legale, măsurile necesare corectării cadrului legislativ privitor la dreptul persoanelor cu handicap cauzat de malformații/afecțiuni congenitale de a beneficia de reducerea vârstei de pensionare, în condițiile art. 58 și 59 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, respectiv ale art. 52 și 53 din Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, de la data de început a handicapului congenital și nu de la data emiterii unui certificat de handicap.

2. Președintele ANPDPD va informa instituția Avocatul Poporului, în termen de 30 de zile, privitor la însușirea recomandării și măsurile dispuse.

Avocatul Poporului,

Renate WEBER

